

Snježana Lončarević Štuhec, Kako ti je ime?

Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana 1999, 56 str.

Janez Keber

IZVLEČEK: Avtor v prispevku ocenjuje prvo statistično delo o rojstnih imenih, ki ga je napisala statističarka. Meni, da je delo pomembno dopolnilo dosedanjih raziskovanj rojstnih imen v Sloveniji.

ABSTRACT: The author reviews the first Slovenian statistics-based contribution on given names. In his opinion this work is an important supplement to previous researches on given names in Slovenia.

Z avtorico knjige delim veselje, da je njena knjiga o imenih končno izšla, saj tudi sam iz izkušenj pri svojih knjigah dobro poznam počutje avtorja, ki mora dolgo čakati na izid svojega dela. Včasih je tako čakanje lahko celo hujše kot napisati knjigo. O knjigi S. L. Štuhec sem prebral (npr. v Delu in Ljubljanskem dnevniku) in slišal (na POP TV) več ugodnih odmevov. Zanimanje javnosti za imena in priimke je vedno zelo veliko, zato je vsako delo s tega področja sprejeto naklonjeno. To je maloštevilnim raziskovalcem imen dobra vzpodbuda za nadaljnje delo.

Knjiga *Kako ti je ime?* je zanimiva za imenoslovca, zlasti njen statistični del, ki dokazuje, kaj vse se da pridobiti iz dobro organizirane statistike. Dinamika spreminjanja zanimanja za imena oziroma poimenovalnih dejavnikov je namreč zelo velika, kar daje tudi statističnim podatkom o tem ustrezno privlačnost.

Preden preidem na obravnavo knjige, bi rad nekaj povedal o zgodovini nastajanja tega dela. Ko sem se leta 1994 dogovarjal s statističarkama Ireno Starešinič in Snježano L. Štuhec o pridobitvi popolnih statističnih podatkov o rojstnih imenih za drugo, dopolnjeno izdajo *Leksikona imen*, sem predlagal, da bi Zavod za statistiko izdal kot posebno publikacijo seznam vseh rojstnih imen v Sloveniji ali delo o imenih s statističnega vidika. Moji sogovornici sta bili naklonjeni zamisli, a pri odločujočih ljudeh Zavoda takrat ni bilo razumevanja niti za izdajo seznama. Ko sem potem v letu 1995 dobil popolne podatke o imenih in jih uporabil za novo izdajo *Leksikona imen*, ki je izšel leta 1996, se je vodstvo Mohorjeve družbe odločilo, da bo kot prilogo *Leksikonu* izdalo *Seznam seh uradno zapisanih imen s frekvencami v Sloveniji z dne 31. 12. 1994*. Kljub temu pa omenjenega pogovora moji sogovornici na statistiki verjetno nista pozabili, saj je začela imena s statističnega vidika raziskovati S. L. Štuhec. Ta je leta 1995 z referatom *Moda imen v različnih časovnih obdobjih* nastopila na posvetovanju statistikov v Radencih, ki je bil objavljen v zborniku *Statistika dela, delovnih in življenjskih pogojev, Radenci '95*, str.

284–295. Nekaj podatkov iz tega referata sem citiral tudi v omenjeni drugi izdaji *Leksikona imen*. S. L. Štuhec je leta 1996 po podatkih iz leta 1994 pripravila prvo različico publikacije *Kako ti je ime?*, a na Zavodu niso bili zainteresirani za izdajo. Pri nadaljnjem čakanju je avtorica posodobila prejšnje podatke s podatki iz leta 1997. Ob koncu leta 1999 njeno delo le izšlo pri Uradu za statistiko Republike Slovenije.

Knjižica *Kako ti je ime?* ima poleg **Predgovora**, ki ga je napisal direktor Statističnega urada Republike Slovenije Tomaž Banovec, naslednja poglavja:

- 1 **Uvod**
- 2 **Imena v Sloveniji – od kod prihajajo in kaj pomenijo**
- 3 **Centralni register prebivalstva Republike Slovenije kot vir podatkov za analizo osebnih imen**
- 4 **Raznovrstnost imen**
- 5 **Pogostost posameznih imen**
- 6 **Imena, urejena po pogostnosti**
- 7 **Viri in literatura**

V **Predgovoru** g. Banovca pogrešam omembo izida *Seznamna vseh uradno zapisanih imen s frekvencami v Sloveniji z dne 31. 12. 1994*, ki je izšel leta 1996 kot priloga druge, dopolnjene izdaje *Leksikona imen*. Ta je bil namreč bistveno dopolnjen prav s popolnimi podatki iz tega seznama. Za zgodovino objavljanja statističnih podatkov o imenih in priimkih pa pisec **Predgovora** ne bi smel pozabiti omeniti tudi magistrske naloge Primoža Jakopina z naslovom *Entropija imena i prezimena u Sloveniji* (Zagreb 1981). V tem delu so navedeni statistični podatki o imenih in priimkih iz leta 1971 s frekvenco 10 in več. Popolne podatke za to magistrsko delo pa je v svojih člankih o priimkih in doktorskem delu z naslovom *Poglavja iz slovenske antroponimije* (Ljubljana 1979) uporabil njegov oče Franc Jakopin.

Ad 1, 2. Glede prvega nestatističnega dela (poglavji **1, 2**) bi pripomnil, da je primeren za uvajanje v glavni statistični del, glede na dobesedne navedke in povzemanja iz v literaturi navedenih del avtorjev pa samo pripomba o povzetem na strani 9 ne zadostuje. Navdušenje nekaterih ocenjevalcev nad tem uvodnim delom kaže ali na nepoznavanje ali pa kar na zamolčevanje dveh izdaj *Leksikona imen* (1988 in 1996), v katerem so tu samo nekatera povzeta poglavja obravnavana veliko temeljiteje in obširneje, saj obsegajo več strani kot celotna knjižica *Kako ti je ime?*. Res pa je, da je 7 strani veliko lažje prebrati kot 82.

Ad 3. V statistični del obravnavanega dela nas uvaja tretje poglavje, v katerem je opisan *Centralni register prebivalstva Republike Slovenije* (CRP) kot vir podatkov za analizo osebnih imen. V Sloveniji je bil uveden z *Zakonom o uvedbi Centralnega registra prebivalstva leta 1970* (Uradni list SRS št. 46/70). Na njegovo vsebino in funkcijsko razširitev so vplivali nekateri kasnejši pravni predpisi, zlasti pa *Zakon o uvedbi matične številke občanov* (Uradni list SFRJ, št. 58/76), *Zakon o notni matični števili občanov* (Uradni list SRS, št. 1/80) in *Zakon o družbenem*

sistemu informiranja (Uradni list SRS št. 10/83). V njem so računalniško vodene evidence z naslednjimi podatki o vsakem posamezniku: identifikacijska številka (emšo), priimek in ime, kraj rojstva, naslov, državljanstvo, zakonski stan, datum vpisa in vseh poznejših sprememb. Ti podatki so dopolnjeni z dogodki iz posameznikovega življenja, kot so rojstvo, poroka, razveza, posvojitve, selitev, sprememba osebnega imena, smrt. Iz CRP je s pomočjo posebnega programa v katerem koli času možno dobiti podatke o skupnem številu imen ali priimkov, o njihovem porastu ali upadu v določenih časovnih obdobjih, o njihovi prostorski razporejenosti.

Ad 4. V poglavju **Raznovrstnost imen** je avtorica že uporabila podatke iz CRP o številu imen. Iz njih izvemo, da je bilo 31.12. 1997 v Sloveniji **35.691** različnih imen, od tega **19.120** ženskih in **16.571** moških. Primerjava z letom 1994 kaže na rahel porast števila imen: vseh **34.707**, ženskih **18.508**, moških **16.199**. V poglavju so navedeni še številni drugi podatki. Tako se npr. največ, tj. 68,1% vseh imen, pojavlja samo enkrat (tj. s frekvenco 1) ali skupno 24.501, s frekvenco 20.000 in več pa je samo 7 imen, od tega 5 moških in dve ženski. Frekvenco 500–999 ima npr. skupno 112 imen, od tega 51 moških in 61 ženskih. Skupno navaja avtorica podatke o številu imen za 16 (razponov) frekvenc, npr. še 2, 3, 4, 5–9, 10–24, 25–49, 5000–9999. Zelo zanimivi sta nadalje dve sliki (grafikona), ki prikazujeta **1: Prva tri najpogostejša ženska imena, deleži žensk s temi imeni po petletnih starostnih skupinah** in **2: Prvih pet najpogostejših moških imen, deleži moških s temi imeni po petletnih starostnih skupinah**. Po teh prikazih so prva tri ženska imena **Marija, Ana, Frančiška**, prvih pet moških pa **Franc, Janez, Anton, Jožef, Ivan**.

V podpoglavju **4.2 Ženska imena v primerjavi z deležem žensk** je navedeno pet različnih statističnih podatkov, od katerih se prva dva glasita: Prvo, najpogostejše ime, **Marija**, je imelo 9,5% žensk. Naslednjih šest najpogostejših imen, **Ana, Frančiška, Jožefa, Irena, Ivana, Terezija**, je imelo 10% žensk. V podpoglavju **4.3 Moška imena v primerjavi z deležem moških** so npr. tudi naslednji podatki: Prva tri najpogostejša imena, **Franc, Janez** in **Anton**, je imelo 11,1% moških. Naslednja štiri najpogostejša imena, **Jožef, Ivan, Jože** in **Andrej**, je imelo 10% moških.

Ad 5. Poglavje **Pogostost posameznih imen** je najboljše (str. 27–47) in vsebuje veliko najrazličnejših podatkov. Ti so ponazorjeni s 7 slikami (grafikoni) in 6 tabelami. Za predstavo o tem poglavju navajam najprej naslove podpoglavij:

5.1 Najpogostejša ženska imena v Sloveniji

5.1.1 Prvih petnajst najpogostejših imen v letih do 1912 in od 1913 do 1942

5.1.2 Prvih petnajst najpogostejših ženskih imen v letih od 1943 do 1972

5.1.3 Prvih petnajst najpogostejših ženskih imen v letih od 1973 do 1997

5.2 Najpogostejša moška imena v Sloveniji

5.2.1 Prvih petnajst najpogostejših imen v letih do 1912 in od 1913 do 1942

5.2.2 Prvih petnajst najpogostejših moških imen v letih od 1943 do 1972

5.2.3 Prvih petnajst najpogostejših imen v letih od 1973 do 1997.

Omenjena podpoglavja so ponazorjena z naslednjimi slikami (grafikoni):

*Slika 3: Število imen **Marija, Ana** in **Frančiška** med ženskami, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997*

Slika 4: Število imen *Irena, Mojca, Jožica, Milena* in *Majda* med ženskami, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997

Slika 5: Število imen *Maja, Katja, Nina, Anja* in *Tjaša* med ženskami, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997

Slika 6: Število imen *Franc, Janez* in *Anton* med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997

Slika 7: Število imen *Jožef, Ivan* in *Jože* med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997

Slika 8: Število imen *Marjan, Milan, Branko, Robert* in *Boris* med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997

Slika 9: Število imen *Marko, Matej, Rok, Luka* in *Nejc* med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997.

Slike (grafikoni), ki v krivuljah ponazarjajo gibanje frekvenc posameznih imen v obdobjih do 1912 in od 1913 do 1997, so na kratko komentirane.

V tem poglavju je tudi šest tabel, in sicer:

Tabela 4: Pogostnost nekaterih ženskih imen med ženskami, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997, CRP z dne 31. 12. 1997, rang¹

Tabela 5: Prvih petnajst ženskih imen med ženskami, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997, CRP z dne 31. 12. 1997

Tabela 6: Prvih petnajst ženskih imen med ženskami, rojenimi v letih 1993, 1994, 1995, 1996 in 1997, CRP z dne 31. 12. 1997

Tabela 7: Pogostost nekaterih moških imen med moškimi rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997, CRP z dne 31. 12. 1997, rang²

Tabela 8: Prvih petnajst moških imen med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997, CRP z dne 31. 12. 1997

Tabela 9: Prvih petnajst moških imen med moškimi, rojenimi v letih do 1912 in od 1913 do 1997, CRP z dne 31. 12. 1997.

Ad 6. Šesto poglavje – **Imena, urejena po pogostnosti** – tvorita dve tabeli:

Tabela 10: Ženska imena, urejena po pogostnosti in po petletnih starostnih skupinah žensk s temi imeni, Slovenija, 1997 (prvih 60 imen)

Tabela 11: Moška imena, urejena po pogostnosti in po petletnih starostnih skupinah moških s temi imeni, Slovenija, 1997 (prvih 60 imen).

Tabeli sta, kot pove že njun naslov, izredno informativni, saj kažeta na dinamiko dajanja posameznih imen za obdobje 85 let in več nazaj. Iz njih je mogoče izračunati tudi povprečno starost nosilcev posameznih imen. Te izračune je avtorica za nekaj imen naredila tudi v prej omenjenem referatu v Radencih in sem jih že citiral v *Leksikonu imen*. Tu navedeni tabeli to omogočata za prvih 60 ženskih in prvih 60 moških imen.

¹ Številke od 1 do 15 pomenijo mesto uvrstitve (rang) med prvimi petnajstimi najpogostejšimi imeni. Znak - pomeni, da imena po pogostnosti ni med prvimi petnajstimi. V tabeli je 64 ženskih imen.

² Glej opombo 1! V tabeli je 54 moških imen.

Viri in literatura zaokrožujejo po obsegu skromno, a zanimivo delo o imenih s stališča statistike. Med imenoslovno-statistično literaturo bi avtorica morala navesti vsaj še moj *Leksikon imen, Seznam vseh uradno zapisanih imen s frekvencami v Sloveniji z dne 31. 12. 1994*, ki je izšel leta 1996 kot priloga *Leksikona imen* v knjižici s 103 stranmi, in magistrsko delo Primoža Jakopina *Entropija imena i prezimena u Sloveniji* (Zagreb 1981).

Ob koncu ugotavljam, da je delo Snježane Lončarič Štuhec obogatilo raziskovanje slovenskega imenoslovja s statističnega aspekta. Z vabljivim naslovom in podnaslovom *Kako ti je ime?, Imena državljanov Slovenije 31. 12. 1997* ter majhnim obsegom in s tem nizko ceno je pritegnilo kupce, da so prvo naklado zelo hitro pokupili. Morda bi bralci po naslovu pričakovali več o imenih, o statistiki imen pa so kljub omejitvi na prvih 60 ženskih in prvih 60 moških imen vsekakor izvedeli doslej največ, in to na zanimiv, nesuhoparen način.³ Kot tako je delo Snježane Lončarič Štuhec zanimivo dopolnilo temeljnemu delu o slovenskih imenih *Leksikonu imen*, s stališča statistike pa temeljno delo v statistiki osebnih imen.⁴

³ Nekaj zanimivih pogledov na statistiko imen vsebuje že Predgovor k drugi izdaji *Leksikona imen* iz leta 1996, medtem ko so v imenskem delu upoštevani tako dvojna imena kot tudi število posameznih imen v petih časovnih obdobjih, tj. od 1971–1994. Seveda pa je bila statistika imen le eden od osmih vidikov obravnave imen v tem leksikonu.

⁴ V svoji obravnavi ne omenjam nekaterih jezikovnih in tehničnih napak v knjižici. Prav tako so še možne izboljšave in dodatni pristopi v statističnem delu. Velik dosežek je že to, da se je Statistični urad Republike Slovenije končno le odločil za izdajo. Glede na ugoden odziv upam, da bodo naslednje podobno delo tudi v prid svoji promociji izdali brez obotavljanja. Avtorica je v intervjujih namreč napovedala podobno publikacijo o priimkih. Statistika priimkov je glede na zelo majhno dinamiko spreminjanja sicer manj zanimiva, veda o priimkih pa za zdaj še nima celovitega dela, kot je *Leksikon imen za imena*.